

Meer of Minder Heden

Verschillen tussen, en trends in, de verhouding allochtone en autochtone klanten van de dienst SOZawe

Alfons Klein Rouweler
Ard Jan Leeferink
Louis Polstra

*Uitgevoerd in opdracht van de afdeling Beleid, dienst Sociale Zaken en Werk,
gemeente Groningen*

Bureau Onderzoek, 28 april 2003

Bureau Onderzoek van de dienst Sociale Zaken en Werk van de gemeente Groningen heeft als kernactiviteiten instrumentontwikkeling voor en uitvoering van beleidsgericht onderzoek, het toegankelijk maken van grote hoeveelheden data uit verschillende bronnen, gegevensanalyse, projectevaluatie en dienstverlening op het gebied van overheidsmarketing

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
1.1	Doelstelling van het onderzoek	4
1.2	Opzet van het onderzoek	5
1.3	Leeswijzer	5
2.	Ontwikkelingen in bijstand en gemeente	7
2.1	Ontwikkeling allochtone en autochtone bijstandsgerechtigden binnen de gemeente	7
2.2	Ontwikkeling allochtonen in de bijstand versus de gemeente	8
2.3	Ontwikkeling etnische groepen bijstandsgerechtigden binnen de gemeente	9
3.	Ontwikkelingen en achtergrondkenmerken	12
3.1	Bijstand en geslacht	12
3.2	Bijstand en leeftijd	13
3.2.1	Uitkeringsgerechtigden 18-34 jaar binnen etnische groepen	13
3.3	Bijstand en huishoudtype	15
3.3.1	Aleenstaanden met kinderen binnen etnische groepen	15
3.4	Bijstand en opleiding	16
3.4.1	Laag opgeleiden binnen etnische groepen	17
3.5	Uitkeringsduur	18
4.	Conclusies	19

1. Inleiding

De raadscommissie Werk en Inkomen heeft aan het begin van dit jaar verzocht om op korte termijn meer inzicht te krijgen in de effectiviteit van maatregelen gericht op allochtonen in de bijstand. Een dergelijk onderzoek vereist een nauwgezette analyse van de maatregelen en de invloed ervan op de gewenste effecten. Op korte termijn is de uitvoering van zo'n complex onderzoek niet te realiseren.

Om toch binnen afzienbare tijd informatie te verzamelen over allochtone groepen met een bijstandsuitkering heeft de afdeling Beleid van de dienst Sozawe Bureau Onderzoek gevraagd een ander onderzoek uit te voeren. Een onderzoek is uitgevoerd naar de structurele verschillen tussen, en trends in, de verhouding tussen autochtone en allochtone klanten binnen de dienst Sozawe. In dit rapport wordt hier verslag van gedaan.

De resultaten van het onderzoek geven houvast ten aanzien van de vraag in welke richting toekomstige maatregelen gezocht moeten worden. Tevens kunnen de bevindingen dienen als input voor het gewenste effectiviteitsonderzoek.

1.1 Doelstelling van het onderzoek

Het doel van het onderzoek is een analyse te maken van de structurele verschillen tussen en trends in de verhouding allochtonen – autochtonen in het klantenbestand van de dienst Sozawe.

In overleg met de afdeling Beleid zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

- Komt het aandeel allochtonen in het klantenbestand van de dienst Sozawe overeen met het aandeel allochtonen woonachtig in de stad Groningen gedurende de afgelopen tien jaar?
- Is het aandeel van de allochtonen in het klantenbestand van de dienst Sozawe de afgelopen tien jaar stabiel?
- Wat zijn de kenmerken van de autochtone en allochtone klanten in het klantenbestand van de dienst Sozawe naar: geslacht, leeftijd, duur inschrijving, etniciteit en samenstelling huishouden? Zijn hier sinds 1992 veranderingen in opgetreden?
- Uit welke verschillende etniciteiten bestaat de allochtone klantengroep? Zijn er verhoudingsgewijs verschillen in het aantal allochtone subgroepen? Zijn deze verschillen te herleiden tot verschillen in de kenmerken van de etnische groepen?

1.2 Opzet van het onderzoek

Bestandskoppeling

Bureau Onderzoek beschikt vanaf 1992 over de maandelijkse gegevens van de Gemeentelijke Basis Administratie (het GBA). Naast adresgegevens worden hierin zaken vastgelegd als etnische achtergrond, leeftijd en geslacht. Tevens beschikt Bureau Onderzoek over gegevens van klanten van de dienst Sozawe. Deze zijn vastgelegd in het SDS-systeem en het huidige SZW+ en gaan terug tot 1992. Daarnaast vormt het PGI-systeem van het RBA / CWI een vierde bronbestand. De vier bestanden zijn middels een relationele database aan elkaar gekoppeld voor inwoners van de gemeente Groningen van 18 jaar en ouder. De gekoppelde bestanden zijn gebruikt om de autochtone groep en de allochtone subgroepen van bijstandsgerechtigden (nABW) vanaf 1992 te identificeren. Met behulp van een speciale applicatie is het type huishouden per individu vastgesteld.

Kwartaalmetingen

Voor de analyse is gebruik gemaakt van kwartaalmetingen van januari 1992 tot oktober 2002. Dit betekent dat 44 keer een meting is gedaan naar de stand van zaken. Hierdoor is het mogelijk structurele verschillen tussen, en trends in, klantgroepen van Sozawe in beeld te brengen. Hierbij is veel gebruik gemaakt van lijngrafieken.

Verder is een indicator ontwikkeld om de sterkte van ontwikkelingen aan te geven. De indicator laat de gemiddelde daling/stijging per kwartaal (K) zien tussen twee tijdstipmomenten, t en $t + n$, waarbij $t = 1, 2, 3, \dots, n$:

$$K = \frac{\sum \{(t+1/t) - 1\}}{n-1} .$$

In dit rapport wordt het cijfer gegeven voor zowel de gehele periode als de periodes 1992-1996 en 1997-2002.

Achtergrondkenmerken

Bij de vergelijkingen tussen verschillende etnische groepen is nagegaan in hoeverre leeftijd, geslacht en type huishouden (alleenwonend, alleenwonend met kinderen, samenwonend, samenwonend met kinderen), opleidingsniveau en uitkeringsduur de gevonden verschillen mogelijk verklaren.

1.3 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk worden de ontwikkelingen van autochtone en allochtone (subgroepen) bijstandsgerechtigden in de gemeente beschreven. Ingegaan wordt op de verschillen in ontwikkeling tussen autochtone en allochtone (subgroepen) bijstandsgerechtigden. Daarnaast wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling van allochtonen binnen de gemeente in vergelijking met de bijstand. In hoofdstuk 3 is nagegaan of een aantal achtergrondkenmerken een verklaring kunnen bieden voor gevonden verschillen tussen etnische groepen. Hierbij gaat het om geslacht, leeftijd,

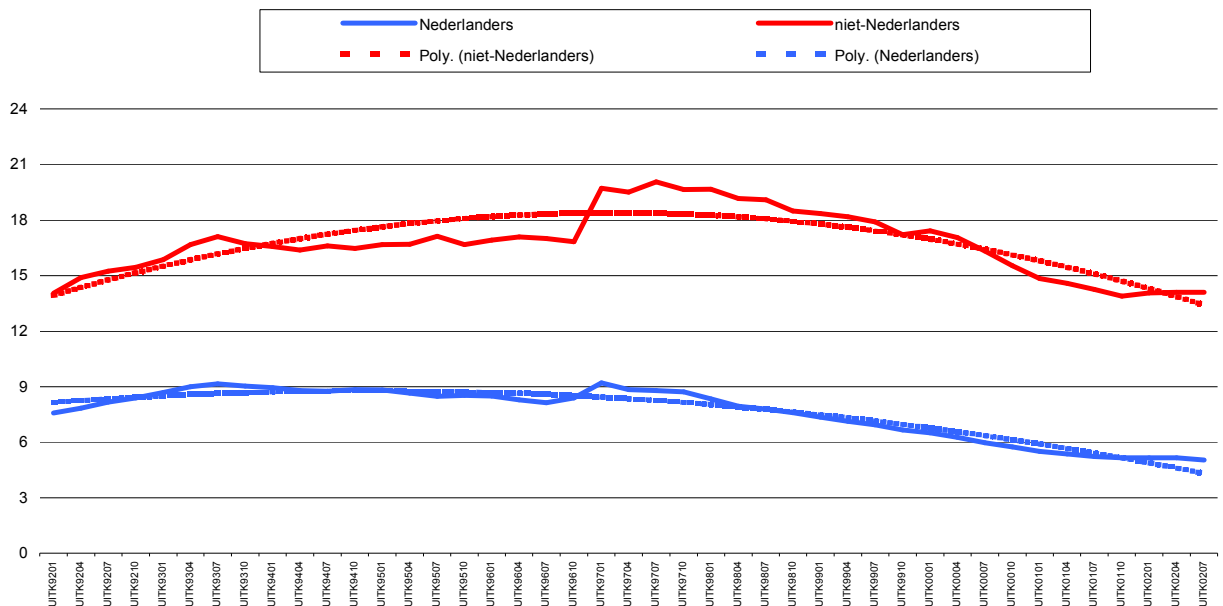
huishoudtype, opleidingsniveau en uitkeringsduur. Tot slot worden in hoofdstuk 4 op basis van de gevonden resultaten enkele conclusies getrokken.

2. Ontwikkelingen in bijstand en gemeente

2.1 Ontwikkeling allochtone en autochtone bijstandsgerechtigden binnen de gemeente

Grafiek 2.1 laat de ontwikkeling zien van het percentage bijstandsgerechtigden ten opzichte van alle inwoners van Groningen van 18 jaar en ouder, onderverdeeld naar etnische achtergrond.

Grafiek 2.1 Percentage bijstandsgerechtigden ten opzichte het GBA vanaf 1992, onderverdeeld naar etnische achtergrond.

De grafiek laat zien dat het verschil tussen het percentage autochtone en allochtone inwoners dat een uitkering ontvangt vanaf 1992 steeds iets groter is geworden. Ten eerste wordt dit veroorzaakt doordat de procentuele daling van het aantal bijstandsgerechtigden bij de allochtone groep flink later is ingezet dan bij de autochtone groep. Daarnaast is de daling onder de allochtone groep minder scherp dan bij de autochtone groep.

Trendbreuk

Grafiek 2.1 vertoont een trendbreuk. Het percentage bijstandsgerechtigden laat zowel bij de allochtone als autochtone populatie in januari 1997 een stijging zien. Deze breuk is te verklaren doordat het uitkeringssysteem in die periode is veranderd. De dienst SOZawe is destijds overgegaan van het SDS- naar het SZW+ -systeem. In het nieuwe systeem

worden de partners van bijstandsgerechtigden beter geregistreerd. Hierdoor lijkt sprake te zijn van een stijging van het percentage bijstandsgerechtigden.

Gemiddelde ontwikkeling

In tabel 1 staat de gemiddelde daling/stijging per kwartaal weergegeven van het aandeel Nederlandse en niet-Nederlandse bijstandsgerechtigden. Over alle meetmomenten gezien is sprake van een minimale stijging bij de niet-Nederlanders en is een daling bij de Nederlandse groep te zien.

Tussen 1992 en 1996 is het percentage bijstandsgerechtigden toegenomen voor beide groepen. Bij de niet-Nederlanders is de toename echter fors hoger geweest. Vanaf 1997 is voor beide groepen een daling te zien. Hier valt op dat de daling bij de niet-Nederlanders minder sterk is geweest.

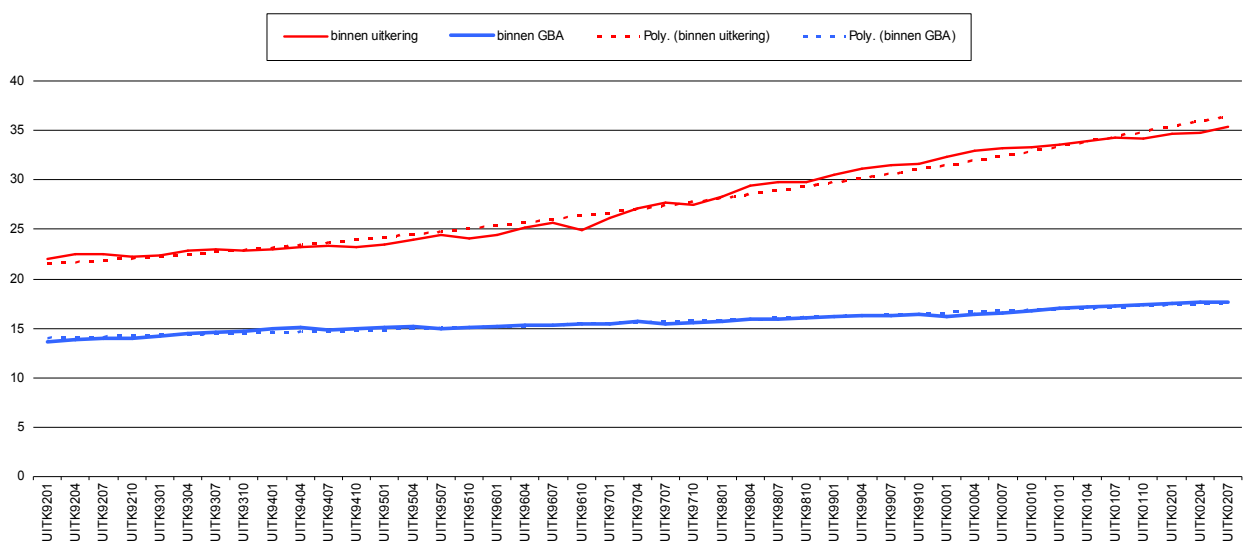
Tabel 2.1 Gemiddelde daling/stijging per kwartaal Nederlandse en niet-Nederlandse bijstandsgerechtigden

gemiddelde daling/stijging per kwartaal	1992-1996	1997-2002	1992-2002
Nederlanders	1.0%	-2.6%	-0.9%
niet-Nederlanders	1.8%	-1.5%	0.1%

2.2 Ontwikkeling allochtonen in de bijstand versus de gemeente

De ontwikkeling van het percentage allochtone bijstandsgerechtigden versus de ontwikkeling van het percentage allochtonen in de gemeente is te zien in grafiek 2.2.

Grafiek 2.2 Percentage allochtonen binnen uitkering tegen percentage allochtonen binnen de gemeente

Uit de grafiek blijkt dat het percentage allochtonen met een uitkering sneller is gegroeid dan het percentage allochtonen in de gemeente. Het percentage allochtone bijstandsgerechtigden is ten opzichte van de gehele allochtone groep vanaf 1998 wel gedaald, maar langzamer dan de bijstandsgerechtigde autochtonen (zie grafiek 2.1). Gevolg hiervan is dat het aandeel allochtonen binnen de groep bijstandsgerechtigden toeneemt, zoals uit bovenstaande grafiek duidelijk wordt.

2.3 Ontwikkeling etnische groepen bijstandsgerechtigden binnen de gemeente

Het volgende waar naar is gekeken betreft de ontwikkeling van het percentage bijstandsgerechtigden binnen de allochtone subgroepen. Het aantal subgroepen is te hoog om allemaal in een lijngrafiek te laten zien. Daarom is in tabel 2.3 voor alle subgroepen de stand van zaken weergegeven op drie tijdstipmomenten; januari 1992, oktober 1996 en oktober 2002. Tevens is voor elke groep de gemiddelde stijging/daling per kwartaal weergegeven.

Tabel 2.3 Ontwikkeling percentage bijstandsgerechtigden en gemiddelde daling/stijging per kwartaal binnen allochtone subgroepen

	januari 1992	oktober 1996	oktober 2002	gemiddelde daling/stijging per kwartaal		
				1992-1996	1997-2002	1992-2002
Indon/Moluks	14%	12%	7%	-0,3%	-3,1%	-1.8%
Nederlanders	9%	8%	5%	0,0%	-2,7%	-1.4%
Surninaams	35%	27%	20%	-0,8%	-1,8%	-1.3%
Turks	27%	20%	15%	0,0%	-2,4%	-1.2%
Antilliaans/Arubaans	42%	30%	28%	-1,2%	-0,6%	-0.9%
Oost-Europees	14%	14%	11%	1,4%	-2,2%	-0.5%
Noord-Mediterraans	19%	19%	15%	1,7%	-2,3%	-0.4%
Marokkaans	27%	28%	26%	1,4%	-1,2%	0.0%
Afrikaans	16%	31%	19%	4,7%	-2,9%	0.7%
Overig	14%	15%	13%	1,3%	-1,4%	-0.1%

Onder de meeste groepen is het aandeel bijstandsgerechtigden gedaald. Alleen de Marokkaanse en Afrikaanse groep vormen hierop een uitzondering. Onder de Marokkaanse groep is het aandeel nagenoeg gelijk gebleven en onder de Afrikanen is zelfs sprake van een stijging. Opvallend is dat tussen 1992 en 1996 het aandeel Afrikanen met een bijstandsuitkering fors is toegenomen en tussen 1997 en 2002 weer behoorlijk is gedaald.

In 1992 waren procentueel de meeste bijstandsgerechtigden te vinden onder de Antillianen/Arubanen (42 procent). In 2002 is dat ondanks een daling nog steeds het geval, hoewel het verschil met enkele groepen wel kleiner is geworden. Met name tussen 1992 en 1996 is het aandeel Antillianen/Arubanen met een bijstandsuitkering gedaald.

De groep met op dit moment de minste bijstandsgerechtigden zijn de Nederlanders (5 procent), op de voet gevolgd door de Indonesische/Molukse groep (7 procent). Vooral

de scherpe daling van het aandeel Indonesische/Molukse bijstandsgerechtigden is opvallend.

Gemiddelde ontwikkeling

Als de Nederlandse groep als referentie wordt gebruikt is te zien dat het percentage tussen 1992 en 2002 gemiddeld is gedaald met 1,4 procent per kwartaal. Het aandeel Indonesische/Molukse bijstandsgerechtigden laat als enige groep een sterkere afname zien. (-1,8 procent).

Andere groepen waarbij de afname van bijstandsgerechtigden relatief groot is geweest zijn de Surinamers en de Turken, respectievelijk -1,3 en -1,2 procent.

Zoals hierboven al aangegeven hebben de Marokkaanse en Afrikaanse inwoners niet geprofiteerd van de daling van het aantal bijstandsgerechtigden in de stad. De Marokkaanse groep kent nagenoeg geen daling (0,0 procent) en het aandeel Afrikaners met een bijstandsuitkering is zelfs gestegen (0,7 procent).

Tussen 1992 en 1996 is alleen een afname van het gemiddelde percentage bijstandsgerechtigden per kwartaal te zien onder de Surinaamse, Antilliaanse/Arubaanse en Indonesisch/Molukse populatie. Bij de Antilliaanse/Arubaanse groep was de daling met 1,2 procent het hoogst. Deze daling heeft zich niet doorgezet. Met 0,6 procent gemiddeld per kwartaal is de daling vanaf 1997 een stuk kleiner geweest.

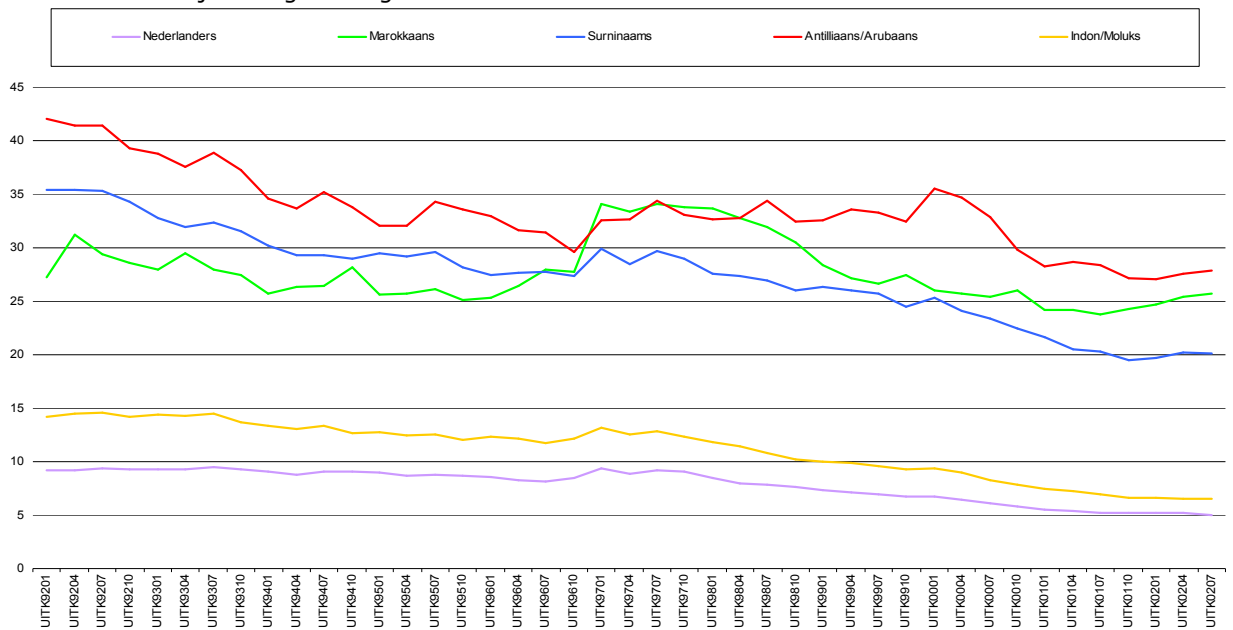
De afname van het aandeel bijstandsgerechtigden is bij de meeste groepen tot stand gekomen na 1997. Voor alle groepen is tussen 1997 en 2002 een daling te zien van het gemiddelde per kwartaal. Onder de Indonesische/Molukse groep is die daling met 3,1 procent het sterkst geweest. Andere groepen waar de gemiddelde afname van bijstandsgerechtigden in die periode groot is geweest zijn de Afrikanen (-2,9 procent), de Turken (-2,4 procent), Noord-Mediterranen (-2,3 procent) en Oost-Europeanen (-2,2 procent).

Lijngrafiek

Voor een aantal groepen is de ontwikkeling van het percentage bijstandsgerechtigden geplaatst in een lijngrafiek (grafiek 2.3). Voor de volgende groepen is gekozen: Marokkanen; Surinamers; Antillianen/Arubanen; en Indonesiers/Molukkers. Ook in de volgende analyses worden deze groepen telkens nader belicht. Een analyse van alle groepen is gezien de context van het onderzoek te omvangrijk en zou teveel tijd vergen. Op aanvraag kunnen hier wel gegevens over verkregen worden.

Ook de grafiek laat zien dat er duidelijke verschillen zijn tussen de allochtone groepen wanneer het gaat om het percentage bijstandsgerechtigden binnen deze groepen. Het percentage bijstandsgerechtigden is het hoogst binnen de antilliaans/Arubaanse populatie in de stad. Het laagste aandeel bijstandsgerechtigden is te vinden bij de Indonesische/Molukse inwoners.

Grafiek 2.3 Percentage Nederlanders en niet-Nederlanders (sub-groepen) bijstandsgerechtigden t.o.v. GBA

Trendbreuk

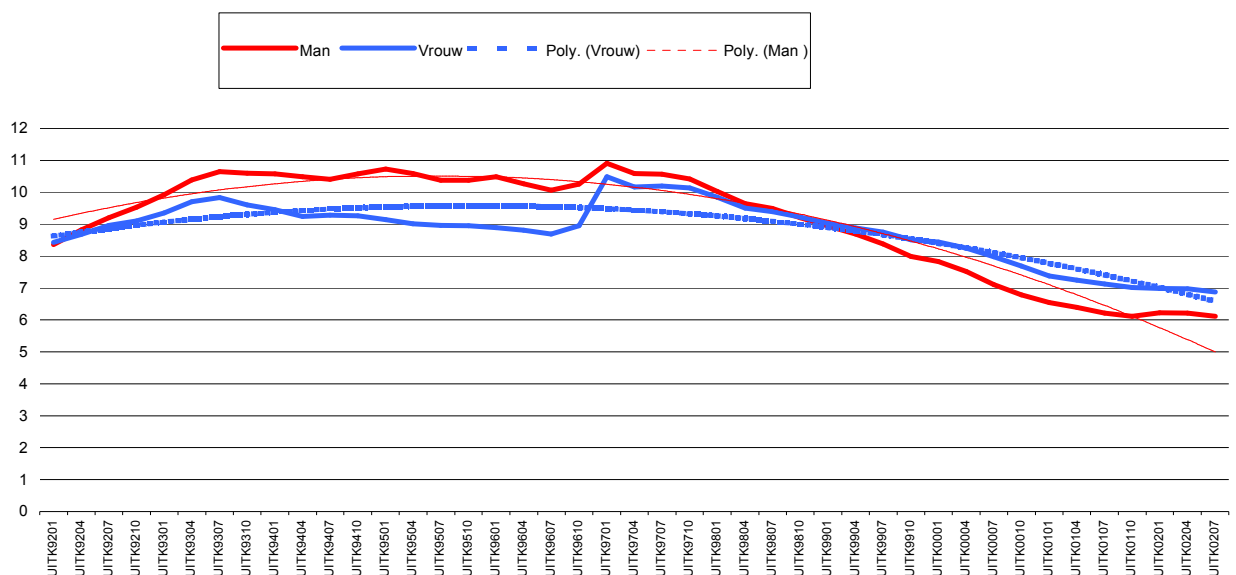
Tussen april 2000 en april 2001 is een scherpe daling te zien van het percentage Antilliaanse/Arubaanse bijstandsgerechtigden. Of deze trendbreuk het gevolg is van een beleidsmaatregel moet nader bekeken worden.

3. Ontwikkelingen en achtergrondkenmerken

3.1 Bijstand en geslacht

De ontwikkeling van het aandeel mannen en vrouwen in de bijstand is te zien in grafiek 3.1. De verschillen in ontwikkeling tussen beide geslachten zijn niet groot. Tot 1999 is het aandeel bijstandsgerechtigden onder vrouwen iets lager geweest dan onder de mannen. Daarna is het andersom. De afname van het aandeel bijstandsgerechtigden is onder de mannen sinds 1999 enigszins hoger geweest dan onder de vrouwen.

Grafiek 3.1 Percentage bijstandsgerechtigden, naar geslacht

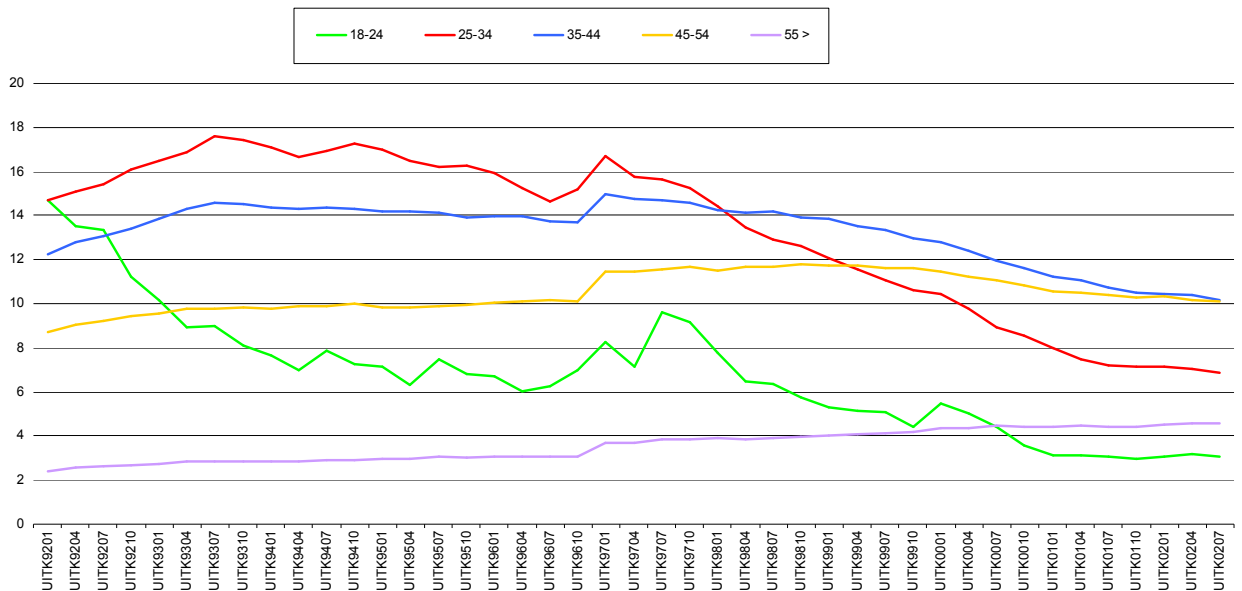

Omdat de verschillen tussen mannen en vrouwen klein zijn kunnen verschillen in (de ontwikkeling van) percentages bijstandsgerechtigden onder de diverse allochtone groepen niet tot nauwelijks verklaard worden uit eventuele verschillen in de sexeverhoudingen binnen de groepen. In dit geval wordt dan ook niet nader ingegaan op allochtone subgroepen.

3.2 Bijstand en leeftijd

De kans op uitstroom uit de bijstand hangt onder meer samen met de leeftijd. Grafiek 3.2 laat dit zien.

Grafiek 3.2 Percentage bijstandsgerechtigden binnen leeftijdscategorie

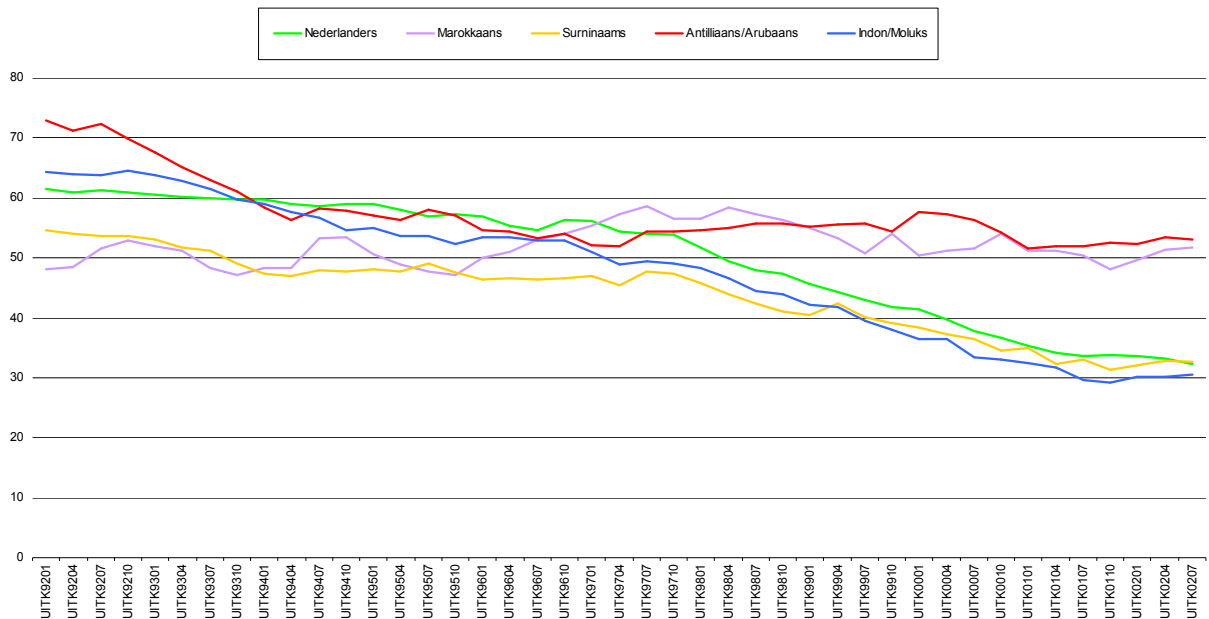
Onder de jongste leeftijdscategorieën is een sterke daling te zien. De sterkte van de daling neemt af naarmate de bijstandsgerechtigden ouder worden en gaat zelfs over in een stijging. Het percentage bijstandsgerechtigden onder de 55-plussers is gestaag toegenomen. Dit geldt tot aan 2000 ook voor de groep tussen de 45 en 54 jaar. Vanaf 2000 is voor het eerst sprake van een daling onder deze groep.

3.2.1 Bijstandsgerechtigden 18-34 jaar binnen etnische groepen

Voor de verschillende etnische groepen is nagegaan hoe hoog het percentage jonge bijstandsgerechtigden (18-34 jaar) is binnen de bijstand (grafiek 3.2.1). Wanneer binnen een groep dit aandeel laag, kan dit een verklaring bieden voor een eventuele geringe uitstroom.

Uit de grafiek blijkt dat binnen de groepen met de geringste daling van bijstandsgerechtigden (Marokkanen en Antillianen/Arubanen) het aandeel jongere bijstandsgerechtigden duidelijk minder is gedaald, dan bij groepen waar de uitstroom het hoogst is geweest. Bij de Marokkaanse groep is zelfs sprake van een stijging. Hieruit blijkt dat het niet zo is dat een ondervertegenwoordiging van jongere bijstandsgerechtigden een verklaring biedt voor de geringere uitstroom. De mindere uitstroom onder de Marokkaanse en Antilliaanse/Arubaanse populatie wordt vooral veroorzaakt doordat het aandeel jongeren in de bijstand niet tot nauwelijks afneemt.

Grafiek 3.2.1 Percentage bijstandsgerechtigden 18-34 jaar binnen etnische groep

Gemiddelde uitstroom

Tussen 1992 en 1996 is bij de Antilliaanen/Arubanen nog een behoorlijke afname te zien van het aandeel jongeren binnen de groep bijstandsgerechtigden (tabel 3.2.1). Na 1997 is van een afname geen sprake meer, ondanks dat het aandeel niet lager is dan bij andere etnische groepen.

Voor de andere groepen geldt dat de daling van het aandeel jongeren in de bijstand vooral na 1997 in gang wordt gezet.

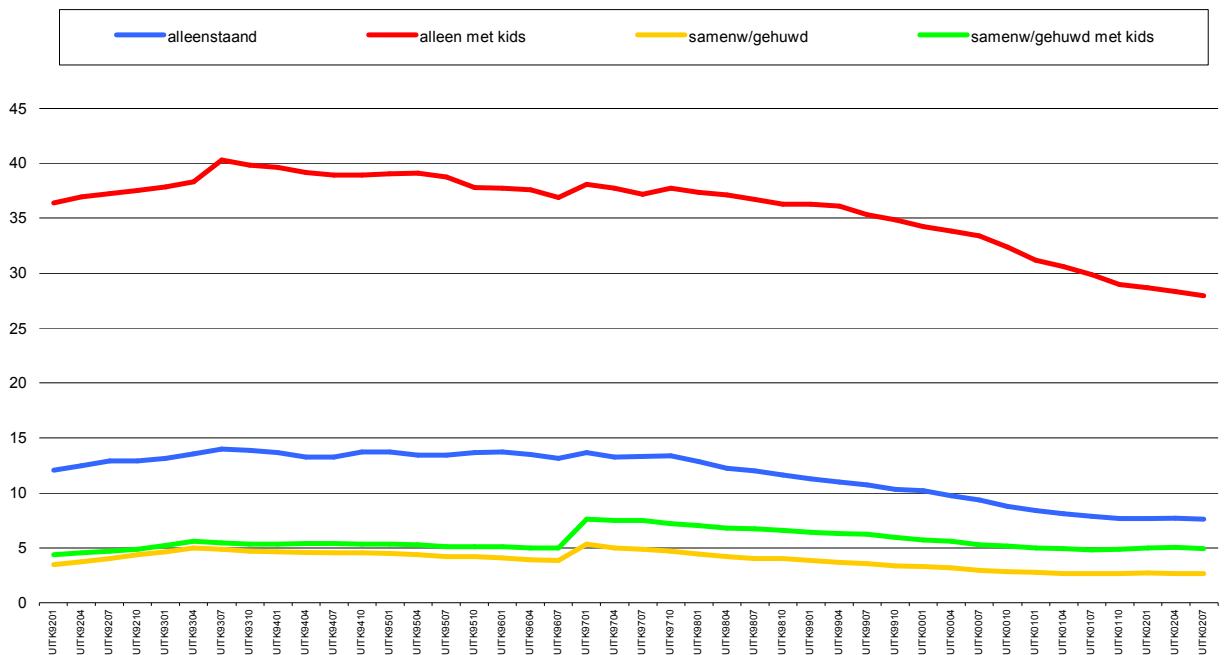
Tabel 3.2.1 Gemiddelde daling/stijging per kwartaal bijstandsgerechtigden tussen 18 en 34 jaar, naar etnische achtergrond

gemiddelde daling/stijging per kwartaal	1992-1996	1997-2002	1992-2002
Nederlanders	-0.4%	-2.5%	-1.5%
Marokkaans	0.8%	-0.2%	0.2%
Surinaams	-0.7%	-1.6%	-1.2%
Antilliaans/Arubaans	-1.6%	0.1%	-0.7%
Indon/Moluks	-1.1%	-2.3%	-1.7%

2.3 Bijstand en huishoudtype

Bijstand en huishoudtype vertonen een samenhang. Onder bepaalde huishoudtypen is het aandeel bijstandsgerechtigden hoger dan bij andere, zie grafiek 3.3

Grafiek 3.3 Percentage bijstandsgerechtigden binnen huishoudtype

Het aandeel bijstandsgerechtigden onder alleenstaanden met kinderen is veel hoger dan bij de andere huishoudtypen. Opvallend is dat in de tijd dit aandeel ook het sterkst is gedaald. Samenwonenden en gehuwden zonder kinderen kennen het laagste percentage bijstandsgerechtigden.

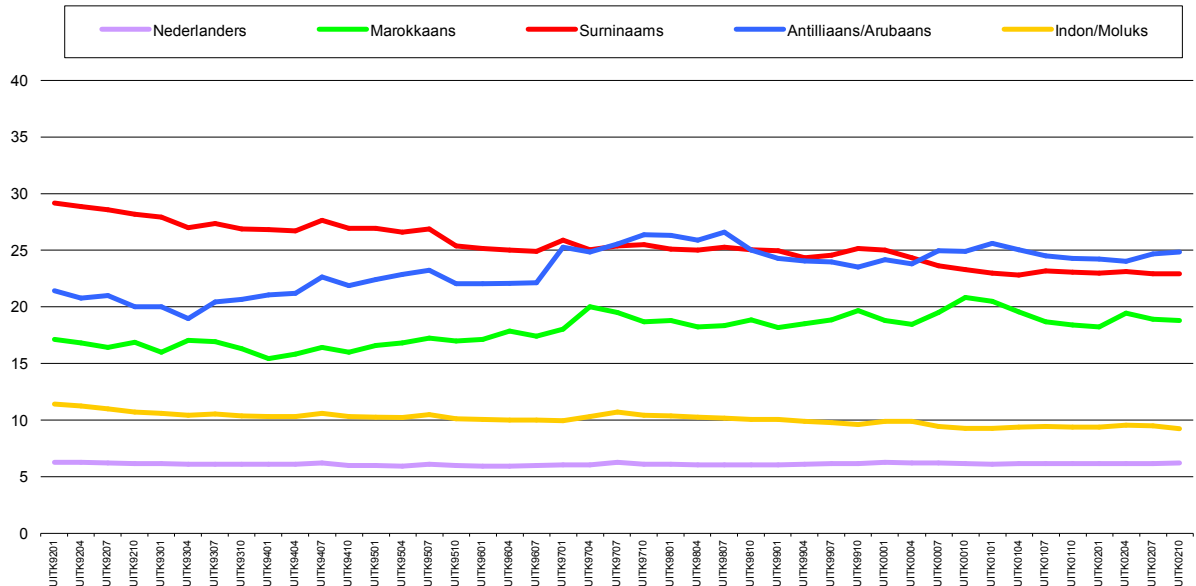
3.3.1 Alleenstaanden met kinderen binnen etnische groepen

Voor de onderscheiden etnische groepen is nagegaan hoe hoog het percentage alleenstaanden met kinderen is (grafiek 3.3.1). Wanneer binnen een groep dit aandeel hoog is, kan dit mede oorzaak zijn van een matige uitstroom van bijstandsgerechtigden.

Uit de grafiek blijkt een samenhang tussen etnische achtergrond en het aandeel alleenstaanden met kinderen. Het verschil in percentage voor de verschillende groepen is door de jaren heen beduidend. Het aandeel alleenstaanden met kinderen is onder Antillianen/Arubanen vier keer zo hoog als onder de Nederlanders. Over de jaren is het aandeel voor Marokkanen en Antillianen/Arubanen gestegen, voor Nederlanders gelijk gebleven en voor de overige groepen gedaald.

Verder blijkt dat binnen de groepen met de hoogste percentages bijstandsgerechtigden (Marokkanen en Antillianen/Arubanen), ook het vaakst sprake is van alleenstaanden met kinderen.

Grafiek 3.3.1 Percentage alleenstaanden met kinderen binnen etnische groep

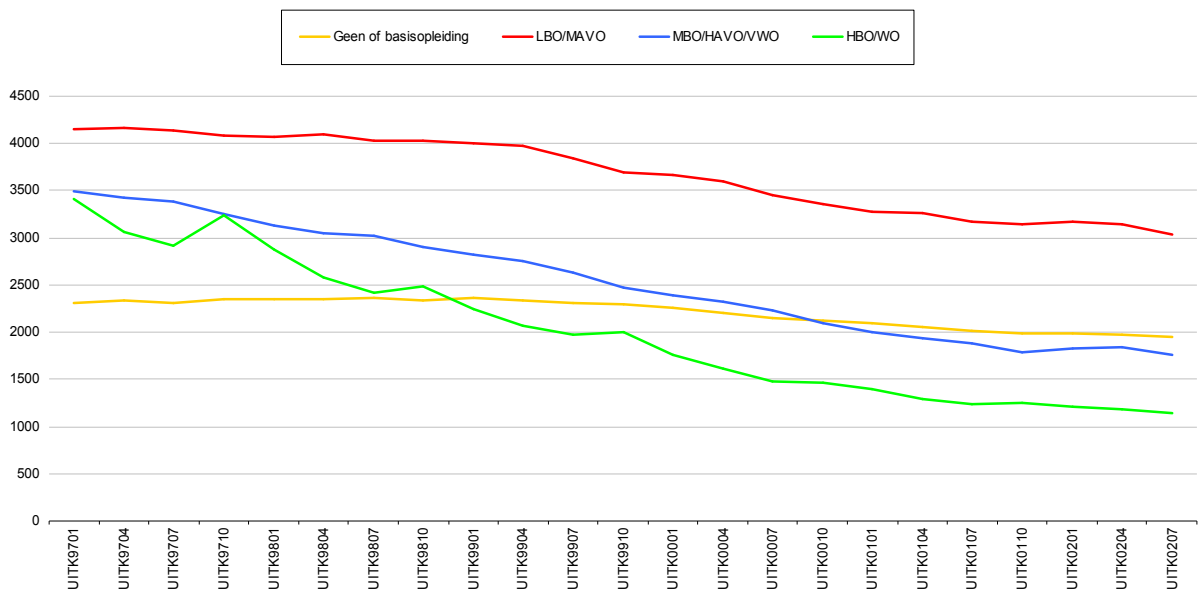

3.4 Bijstand en opleiding

Van klanten wordt het opleidingsniveau in het SZW+ - systeem geregistreerd. Opleidingsgegevens uit het SDS-systeem zijn niet voorhanden. Dit betekent dat het opleidingsniveau van klanten bekend is vanaf 1997. Van niet-klanten worden nergens opleidingsgegevens vastgelegd. Hierdoor kunnen klanten van de dienst niet worden vergeleken met de gemeentelijke verhoudingen.

Om na te gaan of sprake is van een daling of stijging van de klanten met een bepaald opleidingsniveau zijn in grafiek 3.4 de absolute aantallen weergegeven van deze klanten, vanaf 1997. Omdat niet van iedere klant de opleiding bekend is, is het totaal op elk tijdstip kleiner dan het totaal aantal klanten met een bijstandsuitkering in die periode.

Grafiek 3.4 Ontwikkeling opleidingsniveau bijstandsgerechtigden, in aantallen

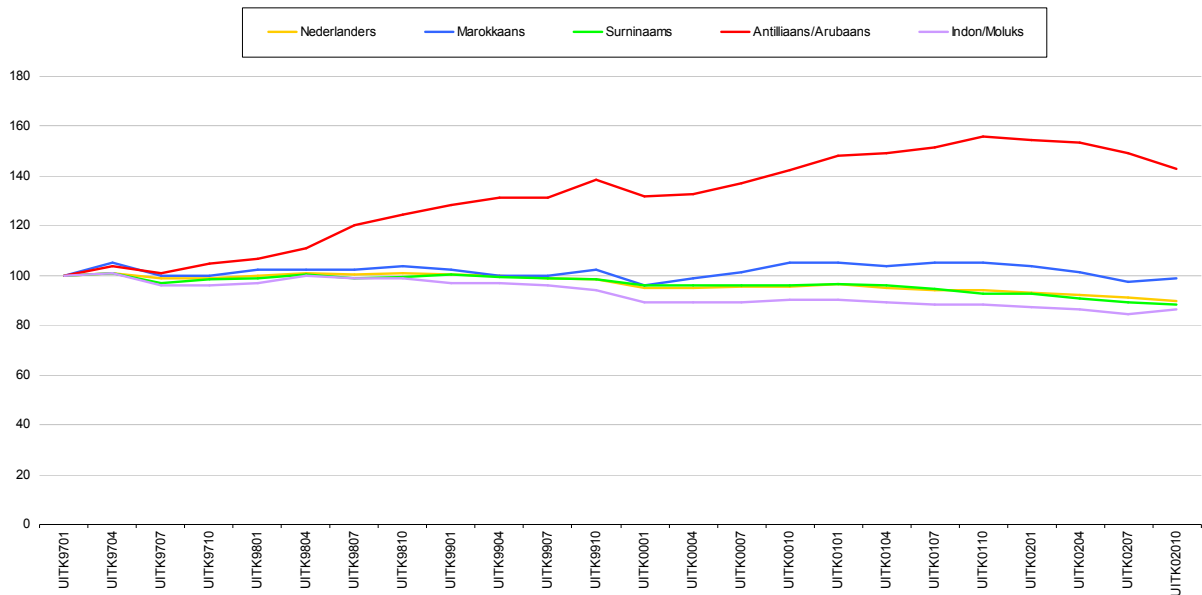
Tussen uitstroom en opleiding is een duidelijke samenhang te zien. Het aantal klanten met een hoge opleiding is vanaf 1997 sterker gedaald dan het aantal met een lage opleiding. Gevolg hiervan is dat klanten met een lage opleiding een steeds groter deel zijn gaan uitmaken van het klantenbestand. In 1997 bedroeg het aandeel laagopgeleiden in het klantenbestend 17 procent, voor 2002 is dat opgelopen tot 25 procent.

3.4.1 Laag opgeleiden binnen etnische groepen

Voor de verschillende etnische groepen is nagegaan hoe de ontwikkeling is van het aandeel laagopgeleiden, vanaf 1997. Wanneer duidelijke verschillen tussen de groepen worden ontdekt, kan dit een deel van de verklaring vormen voor de verschillen in uitstroom onder de groepen.

Voor de vergelijking tussen de groepen is gebruik gemaakt van een index (grafiek 3.4.1). Het aantal laagopgeleiden is voor elke etnische groep voor januari 1997 op het indexcijfer 100 gezet. Op elk tijdstip wordt een nieuw indexcijfer berekend door het aantal laagopgeleiden af te zetten tegen het aantal in januari 1997. Hierdoor wordt de ontwikkeling binnen de etnische groepen in beeld gebracht. De indexcijfers kunnen worden opgevat als een toename of afname van het percentage klanten met een lage opleiding ten opzichte van januari 1997.

Grafiek 3.4.2 Ontwikkeling laagopgeleiden (geen, of basisopleiding) binnen etnische groepen

Opvallend is de ontwikkeling die plaats heeft gevonden onder de bijstandsgerechtigde Antillianen/Arubanen. Binnen deze groep is het aantal laagopgeleiden duidelijk toegenomen. Het aantal laagopgeleiden is ten opzichte van 1997 gegroeid met ruim 40 procent. Dit betekent dat de instroom van laag opgeleiden onder Antillianen/Arubanen sinds 1997 relatief hoog is geweest. In combinatie met de geringe uitstroom van jongere bijstandsgerechtigden geeft dit een verklaring voor de geringe uitstroom die vanaf 1997 heeft plaatsgevonden onder deze groep.

De overige groepen volgen min of meer het gemiddelde patroon; door de tijd is sprake van kleine afnamen. Alleen bij de Marokkaanse groep is het aantal laagopgeleiden zo goed als gelijk gebleven

3.4 Uitkeringsduur

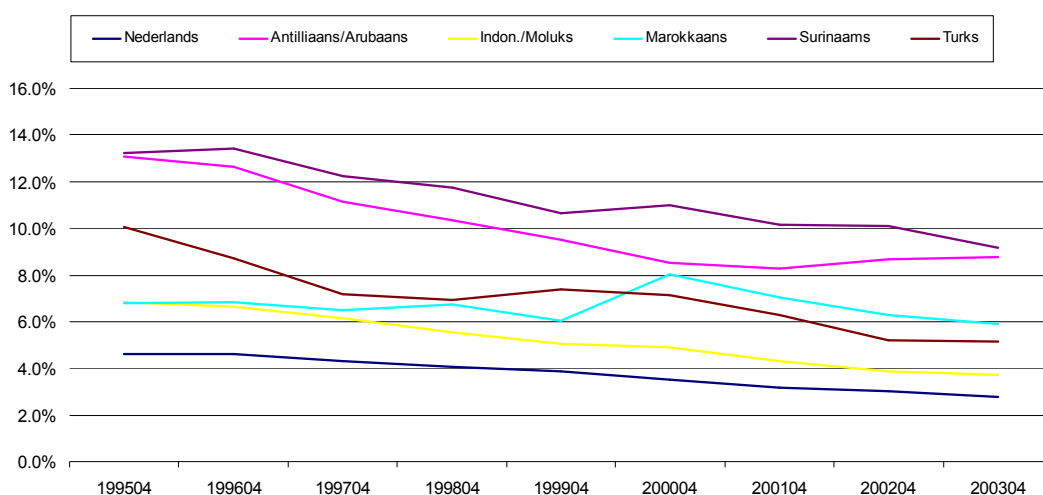
Tot slot van dit hoofdstuk is nagegaan in hoeverre de uitkeringsduur een aanknopingspunt biedt voor de verklaring van het verschil in ontwikkeling van het aandeel bijstandsgerechtigden binnen de verschillende etnische groepen. De uitkeringsduur (de tijdsduur dat bijstand wordt ontvangen) beïnvloedt de kans op uitstroom negatief. Hoe langer men in de bijstand verblijft, hoe moeilijker het wordt om eruit te komen.

In grafiek 3.4 is voor elke etnische groep de ontwikkeling te zien van het aandeel dat langdurig (langer dan 3 jaar) in de bijstand verblijft. Behalve voor de Marokkaanse is voor iedere groep een behoorlijke daling te zien van het aandeel langdurig bijstandsgerechtigden. Tussen 1995 en 2000 was er voor de Marokkaanse groep sprake van een stijging - met name tussen 1999 en 2000 is een opmerkelijke toename te zien - daarna is het percentage gedaald. Voor de meeste groepen heeft de sterkste afname plaatsgevonden na 1997.

Onder de Surinamers is het aandeel langdurig bijstandsgerechtigden het hoogst, maar wel duidelijk lager dan in 1995. Het percentage voor de Antillianen/Arubanen dreigt, na een daling vanaf 1996, de laatste jaren weer te stijgen. Ook wat langdurig bijstandsgerechtigden betreft komen de Indonesische/Molukse inwoners weer het beste uit de bus. Deze groep kent relatief de grootste daling van het aandeel langdurig bijstandsgerechtigden.

De groepen waarbij de daling van het aandeel bijstandsgerechtigden het hoogst is geweest, kennen ook de hoogste afname van het percentage langdurig bijstandsgerechtigden.

Grafiek 3.4 Percentage langdurig bijstandsgerechtigden (Langer dan 3 jaar) per etnische groep

4. Conclusies

Naar aanleiding van de gevonden resultaten worden hieronder enkele conclusies getrokken.

Ontwikkelingen in bijstand en gemeente

1. Het procentuele verschil tussen autochtone en allochtone inwoners dat een uitkering ontvangt is vanaf 1992 steeds iets groter is geworden. Ten eerste wordt dit veroorzaakt doordat de procentuele daling van het aantal bijstandsgerechtigden bij de allochtone groep flink later is ingezet dan bij de autochtone groep. Daarnaast is de daling onder de allochtone groep minder scherp dan bij de autochtone groep.
2. Het percentage allochtonen met een uitkering is sneller gegroeid dan het percentage allochtonen in de gemeente. Het percentage allochtone bijstandsgerechtigden is ten opzichte van de gehele allochtone groep vanaf 1998 wel gedaald, maar langzamer dan de bijstandsgerechtigde autochtonen. Gevolg hiervan is dat het aandeel allochtonen binnen de groep bijstandsgerechtigden is toegenomen.
3. Onder de meeste allochtonen groepen is het aandeel bijstandsgerechtigden vanaf 1997 gedaald. Alleen de Marokkaanse en Afrikaanse groep vormen hierop een uitzondering. Onder de Marokkaanse groep is het aandeel nagenoeg gelijk gebleven en onder de afrikanen is zelfs sprake van een stijging. De groep met op dit moment de minste bijstandsgerechtigden zijn de Nederlanders (5 procent), op de voet gevolgd door de Indonesische/Molukse groep (7 procent). Vooral de scherpe daling van het aandeel Indonesische/Molukse bijstandsgerechtigden is opvallend, bij geen enkele andere groep was de afname zo sterk.
4. De verschillen tussen de onderscheiden allochtone groepen hebben een structureel karakter. Ondanks de ontwikkelingen (daling van het aantal bijstandsgerechtigden) blijven de verschillen tussen de allochtonen groepen bestaan.

Ontwikkelingen en achtergrondkenmerken

5. Het procentuele verschil in bijstandsgerechtigden tussen mannen en vrouwen is klein. Verschillen in (de ontwikkeling van) percentages bijstandsgerechtigden onder de diverse allochtone groepen kunnen dan ook niet tot nauwelijks verklaard worden uit eventuele verschillen in de sexeverhoudingen binnen deze groepen.
6. Er is een sterke samenhang tussen leeftijd en bijstand. Onder de jongste leeftijdscategorieën is een forse daling te zien van bijstandsgerechtigden. De sterkte van de daling neemt af naarmate de bijstandsgerechtigden ouder worden en gaat zelfs over in een stijging. Het percentage bijstandsgerechtigden onder de 55-plussers is gestaag toegenomen.

Het blijkt dat binnen de allochtonen groepen met de geringste daling van bijstandsgerechtigden (Marokkanen en Antillianen/Arubanen) het aandeel jongere bijstandsgerechtigden duidelijk minder is gedaald, dan bij groepen waar de uitstroom het hoogst is geweest. (Bij de Marokkaanse groep is zelfs sprake van een stijging.) Hieruit blijkt dat het niet zo is dat een ondervertegenwoordiging van jongere bijstandsgerechtigden een verklaring biedt voor de geringere uitstroom onder deze groepen. De mindere uitstroom onder de Marokkaanse en Antilliaanse/Arubaanse populatie wordt vooral veroorzaakt doordat het aandeel jongeren in de bijstand niet tot nauwelijks afneemt.

7. Het aandeel bijstandsgerechtigden onder alleenstaanden met kinderen is veel hoger dan bij de andere huishoudtypen. Opvallend is dat in de tijd dit aandeel ook het sterkst is gedaald. Samenwonenden en gehuwden zonder kinderen kennen het laagste percentage bijstandsgerechtigden.
Tussen etnische achtergrond en het aandeel alleenstaanden met kinderen is een samenhang. Het aandeel alleenstaanden met kinderen is onder Antillianen/Arubanen bijvoorbeeld vier keer zo hoog als onder de Nederlanders. Verder blijkt dat binnen de groepen met de hoogste percentages bijstandsgerechtigden (Marokkanen en Antillianen/Arubanen), ook het vaakst sprake is van alleenstaanden met kinderen.
8. Tussen uitstroom uit de bijstand en opleidingsniveau is een duidelijke samenhang. Het aantal klanten met een hoge opleiding is vanaf duidelijk sneller gedaald dan het aantal met een lage opleiding. Gevolg hiervan is dat klanten met een lage opleiding een steeds groter deel zijn gaan uitmaken van het klantenbestand.
De meeste allochtone groepen volgen min of meer het gemiddelde patroon wanneer het gaat om uitstroom van laagopgeleiden; door de tijd is sprake van kleine afnamen. De Antilliaanse/Arubaanse groep is hierop een uitzondering. Binnen deze groep is het aantal laagopgeleiden behoorlijk toegenomen. In combinatie met de geringe uitstroom van jongere bijstandsgerechtigden geeft dit (deels) een verklaring voor de geringe uitstroom die vanaf 1997 moment heeft plaatsgevonden onder deze groep.